

EL REY FERNANDO EL CATÓLICO Y EL PUERTO DE TARRAGONA

En las postrimerías de nuestros estudios universitarios (año 1929) y en un trabajo de investigación que realizábamos en el Archivo de la Corona de Aragón, nos vinieron a las manos en los Registros de correspondencia Real de Fernando II el Católico, unas instrucciones acerca de la construcción del puerto de Tarragona, la curiosidad y el interés por todo cuanto hace referencia a nuestra ciudad natal, nos llevó a su transcripción. Aunque en aquel año fragmentariamente se publicaron en el diario "Tarragona", determinadas circunstancias me impidieron darles publicidad en revistas científicas. Hoy sin embargo al ordenar algunos papeles me han aparecido en su integridad y por creerlo de interés las remito para su publicación en nuestro BOLETÍN.

La lectura de las mismas, pone de manifiesto la preocupación del Rey Fernando el Católico en la prosecución y terminación de un muelle en la ciudad de Tarragona, con una certera visión de la importancia y vital interés que reportaría al Campo tarraconense. Es singular coincidencia que mientras el rey desde Zaragoza, daba dichas instrucciones, a pocas jornadas de la costa americana iba avanzando la flota del almirante Colón, en la culminación de su gran empresa.

Veamos el cuidadoso interés del Rey en sus comunicaciones al Lugarteniente del Principado de Cataluña, el Infante D. Enrique, al Procurador Real de la ciudad y campo de Tarragona, mossén Monpalau y al Rdmo. Arzobispo de Tarragona.

"Civitatem Tarracone

Regent per quant nos per vista la gran utilitat e beniffici ques spere seguir atots nostres subdits navegants per les mars de aqueix principat, del moll que en la part de la ciutat de tarragona se construeix e sabent quan be reix lo edifici, e obra de aquell e que no es dubte vendra a deguda perfeccio donant se forma per hon se hagen les pecunyes pera la prosequio de aquell necessaries, pertant nos desitjant e volent que lo dit moll en tot cas se faça per los molts utils respectes que en aço

concorren, haem fet comissio que sia imosat cert dret en les villes e lochs del compte * terragona per avida de les despeses del dit mol segons en dita ciutat es stat imosat, e de aço havem feta comissio als ecclesiastichs de la dita ciutat segons en nostre provisio a la qual nos refferim se conte. Per queus encarregam e manam que conformant vos ab la voluntat nostra e atenent a les respectes que en aço nos han mogut observant la dita nostra provisio tostemps que a vos sera reconegut sobre la execucio de aquella, presteu tot consell favor e ajuda que lo cas requer e si menester sera sobre les dites coses atorgareu les provisions necessaryes e oportunes affi efecte que lo dit moll se proceguesca e se acabi segons es nostre desig e per defecte de pecunyes nos se agues a desujar ni sobreseure en tant gran benefiçci e aixius pregam encarregam e manam aço tingau per recomenat segons de vos confiam. Data en Çaragoça a XXIII de Setembre Any Mil CCCCLXXXII.—Yo el Rey.—Dirigitur jacobo dez torrent regenti cancellariam = eiusdem = Sub simily forma Kalendario et signatura fuit scriptum ad illustrem Infantem enriqueum Locumtinentem generalem in principatum Cathalonye etc." 1.

Al Procurador real, le dice:

"Procurador real per quant nos havem haguda informacio de la fabreca del moll ques ediffica en la mar de terragona, e de la gran oportunitat que es lo lloch de acabar aquell ab la perfeccio, ques pertany puix se dona forma de hon se hajem pecunyes per a prosegua la dita obra e per que nos considerada la gran utilitat e benyfici que de dit moll sespera e senyaladament dels vasalls vostres e circumveynts de la dita ciutat e camp de Tarragona e per aquest respecte desijant e volent que en tot cas lo moll se acabe hauem donat licencia que sien imosats drets o imposicions a les viles e lochs de jurisdiccio de la Iglesia de Tarragona essent nos stat axi per part de aquella e de la dita ciutat supplicat E per que es deguda cosa que per lo semblant vostres vassalls quj no menys que los altres se poran aprofitar e aumentar de la prosequcio del dit mol, contribuesquen en les dites despeses per ço vos pregam e encarregam molt affectuosament e per gran servei nostre sieu propici en les dites coses e procureu que los dits vostres vassalls contribuesquen e participen en les dites despeses per semblant en aquella imposicio de dret e drets com en los altres lochs del dit camp seran imosats e tenim aquesta obra per molt recomenada per quant servir nos desijau. Data en Çaragoça a XXIII de Setembre any Mil CCCCLXXXII.—Yo el Rey.—Al magnifich amat conseller nostre mossen de monpalau procurador real nostre en la Ciutat e camp de Tarragona.—Sub simily forma Kalendario et signatura fuit scriptum ad duces cardona et de prades 2.

La más completa instrucción es la dirigida al Rdm. Arzobispo de Tarragona y a la Iglesia, que transcribimos a continuación:

"Don ferrando etc. Als Reverendisim pare en crist conseller e amats nostres lo Archobisbe de terragona e a son vicary general e official e capitol e canonges e pabordes de la dita yglesia salud e dilacio. Recordam nos en los dies passat per

4 mejor a transcribir de Navarra.

(*) Creemos que quiere decir "camp de".

(1) Archivo de la Corona de Aragón. A. R. Reg. 3570, fol. 76.

(2) A. C. A. A. R. Reg. 3570, fol. 76 v.

lo Reverendisim patriarca alexandrj tunch archobisbe de la dita yglesia e per los poblats en la ciutat de Tarragona ab voluntat e asentiment nostre esser stat principiati hun moll e port en la mar de la dita ciutat. Lo qual segons son informats vosaltres en semps ab los dits poblats mirada la oportunitat del lloch e la gran evinentesa e abundancia de pedres que es en aquell, atnent la grandissima utilitat e benefici que lo dit mol oportera [en la mar de la dita ciutat. Lo qual segons] som [informats vosaltres ensemps ab los] dits poblats ab molta sollicit e diligencia havem proseguit fins aci tant quant les facultats vostres e de la dita ciutat han bestat, sercant diverses formes e maneres de hon haver pecunjes axi per via de imposicio de drets imposats en la dita ciutat com en altre manera contribujnt vosaltres en aquelles voluntariament axi be com les seculars cosa per cert a nos molt grata e digne de comendacio e com hayam entes que segons les moltes despeses que la fabrica del dit moll aporta les facultats vostres e dels poblats en la dita ciutat a soles no abasterien desiavant en la prosegucio de la dita fabrica del dit moll en la prestesa que locas requer ans si en altre manera sobengut noy era convendria abandonar e totalment ussar la continuacio de aquell. E per ço sian stats suplicats axi per par de vosaltres com de la dita ciutat que attes que la prosegucio del dit moll no solament seria util a la dita ciutat mes encara totes les viles e locs del camp de terragona e altres ne aconseguiran gran benjfici utilitat e augment per raho de la negociacio dexercits maritims per la gran importunitat que tendran exengar treginar vendre e trastajar les vituales e mercaderies e per ço fos de nostra merce voler provejr que los dits poblats en los dits lochs dels camps circumveyns assenyadament los vassalls vostres contribuesquen en les despeses fahadores del dit moll. E nos oyda la supplicacio considerant lo benjfici e utilitat que de la dita fabricació que del dit moll se seguira atots poblats (p.) en aquella costa e senyaladament als habitants en los lochs del camp de Tarragona per ço los sobre-dits e altres dignes respostes nostre animo movents maiorment per proveyr en totes les coses sguardants a la deffencio utilitat e augment de nostres subdits mjrnt los grans dans e inconvenjents que los dits navegants en les mars de la ciutat de Cathalunya han sostengut e sostenen cada dia per deffelment de ports o retrets ahon les fustes recollir se poguessen axy per lo perill de la mar comencara per los cossarjs e pirates quj per les dites mars trestejen. Ab tenor de les presents de nostra certa sciencia deliberadament e consulta a vosaltres y acadahu de vos en se jurisdiccio cometem donam e otorgam licencia facultat e permis que per la subvencio e ajuda de la fabrica del dit moll proveiau e vos sia licit e permes de imposar statuir e ordenar en sobre les viles castells llochs e masos del dit camp de terragona a la jurisdiccio de vosaltres y de cadahu de vosaltres subjectes e cadahu dels qualsevol dret e drets sizes e imposicions que a vosaltres sera ben vistes e oportunes e conexareu en les dites viles e llochs poder e deures inposar axi sobre lo pa vi e carn com sobre qualsevol altres vituales mercaderies e coses de qualsevol spesia sien que en los dits lochs viles castells e massos e terms de aquells se vendran e compreran e contractaran en qualsevol manera los quals drets puixan cullir exigir e levar axi dels poblats e habitants en les dites viles lochs castells masos e terms dels advenes e screuges aquells venjnts passants declinats stants, e en qualsevol manera confuents lo qual dret o imposicions se hajen e puixan exigir tant quant sera necessari per la fabrica del dit moll e no mes avant en aquells pujan creixer e disminujr durant la dita fabrica una e moltes vegades segons a vosaltres apparra esser fahedor. E no resmenys puyxau elegir persona o persones quj de la

collecta excio adminjstracio esolucio de les pecunjes e despeses fahedores en lo dit moll tinguen special carrechs. Los quals hajen aportat e tenir bon compte, a les pecunjes dels dits drets proceydores no puixen comitir en altres usos salvo en les despeses e utilitats del dit moll los qual collectors sien tenguts retre e donar compte tot temps que per vosaltres seran requests a la persona a quj sera comes. Compelint si mester sera ab oportuns remeys aqualsevol persones que a la imposicio e solucio dels dits drets seran revitents e prestaran e procuraran directament e indirecta algun impediment car nos a vosaltres e ales persones per vosaltres diputades y acadehu de vosaltres de aquells singula singulis refferendo per a fer del.liberar complir exeqtar e posar per obra les dites coses e cadahuna de aquells ab los accidents dependents e evergents de aquells vos donam atorgam e cometem nostres veus lochs e poder ab sufficient facultat. Manants als Infant don enrinch nostre molt car e molt amat cosingerma e Loctinent general al portant veus del nostre general governador en lo dit principat balle general veguers de Tarragona alutzirs procurador real balles e altres tots e sengles officials e subdits nostres als quals les presents seran presentades sot obstenjment de nostra gracia e amor e pena de dos mijl florins dor dels bens dels contra fahents exhigidors e anostres coffrens aplicadors que la present nostra comissio licencia e concessio e totes e sengles coses en aquella contengudes tinguem e observem tenir y observar fassen improbablement e no contrafacen nj contravinguen per alguna causa via manera e raho. ans tostemps qui per vosaltres seran requestes pera la observacio exequcio e prosequcio de les dites coses vos assistesquem e donem tot concell favor e ajuda necessaries als requeridors empero de vosaltres requerim e monestam abdicant los tot poder de fer lo contrary ab decret de nullitat com axi delliberadament e consulta ho haiam provehjt e vullam sia axi exeqtat e posat per obra tota difficultat dilacio e consulta a altres qualsevol contradiccions remogudes. Data en Çaragoça a XXIIII dies del mes de Setembre del any de nativitat de nostre Senyor Mil CCCCLXXXII.

Yo el Rey ³.

Aunque modesta aportación en el año del V Centenario de los Reyes Católicos, sea la luz pública de estos documentos testimonio de homenaje a nuestros monarcas y en especial al interés y desvelos que D. Fernando puso en el gobierno de nuestros estados.

JOSÉ Tuset ALMAZÁN.

(3) A. C. A. A. R. Reg. 3570, fol. 77.